

Pogled iz ugla analitike

Bojan Stanić, Pomoćnik direktora, Sektor za strateške analize, usluge i internacionalizaciju

Pandemija je zvanično aktuelna godinu dana. Kakva su globalna kretanja u ovom trenutku?

Treba naglasiti da je i dalje prisutan visok nivo neizvesnosti, posebno imajući u vidu produženje drugog epidemiološkog talasa, koji je snažno pogodio Evropu. Vodeće članice evrozona odlučile su se na tzv. "hard lockdown", kako bi se smanjio pritisak na zdravstveni sistem, što je odložilo ekonomski oporavak za nekoliko meseci.

Ipak, ohrabruju procene međunarodnih finansijskih institucija, koje su revidirale navise projekcije rasta globalne privrede. Konkretno, MMF je sa inicijalne projekcije od 5,2% globalnog rasta u 2021. godini, podigao očekivanja na 5,5%. To je više nego dovoljno da se pokriju gubici koje je svetska privreda zabeležila u 2020. godini (pad BDP-a od 3,5%).

Među vodećim privredama, Kina i mnogoljudne brzorastuće privrede će nastaviti sa ekspanzivnim stopama rasta. SAD, uz podršku ogromnog paketa ekonomske podrške privredi i stanovništvu, planiraju ove godine rast od čak 7%. Ipak, evrozona će zahtevati više vremena za povratak privrede na nivo pre pandemije.

Većina analitičara očekuje da je neizvesnost u pogledu aktuelne epidemiološke situacije kratkog roka, odno-

sno u pitanju je nekoliko meseci, i nadaju se da uticaj koronavirusa na globalna ekonomska kretanja neće biti ključni faktor od druge polovine 2021. godine. Ipak, relativno spor proces imunizacije stanovništva, kao i pojava novih sojeva virusa, uvode dodatnu neizvesnost tako da, poučene iskustvom iz prošle godine, sve institucije oprezno pristupaju kratkoročnim projekcijama ekonomske aktivnosti na globalnom nivou.

Istakli bismo i kretanje cene bakra na međunarodnom tržištu, koja je sada preko 9.000 dolara po metričkoj toni, što je direktna posledica očekivanja privrednog oporavka, posebno u auto industriji. Sa druge strane, cena nafte se vratila na pretkrizni period i upravo pojačana tražnja usled revitalizacije privrede utiče na rast i drugih roba na tržištu.

Kakve procene daju međunarodne institucije za srpsku privredu?

Privreda Srbije je relativno dobro podnela ekonomsku krizu u 2020. godini, imajući u vidu glavne makroekonomske pokazatelje. Međunarodne finansijske institucije ocenjuju vrlo povoljan rast BDP-a u 2021. godini, oko 5%. Sa druge strane, Vlada i NBS idu optimističnije sa procenom rasta 5–6%. Objektivno posmatrano, Srbija je otvorena privreda i zavisna od spoljne trgovine, tako da će razvoj situacije u evrozoni, koja je ujedno i naš glavni spoljnotrgovinski partner, uticati na privredu Srbije.

Pored globalnog oporavka, značajan podstrek privrednoj aktivnosti daće nastavak realizacije novog investicionog ciklusa, u smislu infrastrukturnih projekata, kao i nastavak snažnog priliva stranih direktnih investicija.

Na kraju, treba napomenuti i kreditni rejting Srbije, koji je trenutno na nivou „BB+“ sa stabilnim izgledom za dalje unapređenje.

COVID-19 je prouzrokovao gubitke privredi, manje ili veće. Iz ugla analitike, možemo li biti optimisti i nadati se oporavku u razumnom roku?

Ukoliko pogledamo glavne makroekonomske pokazatelje za 2020. godinu, industrijska proizvodnja je blago porasla za 0,4% u odnosu na 2019. godinu, izvoz je manji za svega 2,8%, što upravo govori o očuvanom proizvodno-izvoznom potencijalu zemlje. Takođe, zaposlenost je očuvana, s obzirom na to da je prema Anketi o radnoj snazi za poslednji kvartal prošle godine stopa nezaposlenosti ostala blago ispod 10% (tačnije, 9,9%).

I drugi makroekonomski pokazatelji idu u prilog stabilnosti tržišta, kao što je niska i predvidiva inflacija, stabilan devizni kurs, relativno dobra kreditna aktivnost banaka i niske kamatne stope.

Sušтина je da se premosti kriza, odnosno da se očuva likvidnost kompanija i zaposlenost, do momenta kada počinje oporavak, koji se očekuje u toku ove godine. U tome suštinski doprinosi podrška države, kao što su direktni budžetski transferi u vidu minimalnih zarada, podrška najugroženijim delatnostima (turizam i putnički saobraćaj), povoljni krediti kroz sistem garantne šeme, koju je Vlada dogovorila sa komercijalnim bankama itd. Ovom prilikom, želimo da istaknemo izveštaj Poslovna aktivnost privrednih subjekata u Republici Srbiji, kao redovno kvartalno istraživanje koje sprovodi Privredna komora Srbije u saradnji sa Republičkim zavodom za statistiku. Izveštaj se bazira na anketi sprovedenoj među kompanijama iz najznačajnijih privrednih delatnosti, a reprezentativni uzorak u ovom izdanju čini preko hiljadu privrednih subjekata (privredna društva i preduzetnici), koja ukupno zapošljavaju oko 240.000 zaposlenih. Glavni zaključak je da postoji određeni pesimizam među privrednicima u pogledu razvoja epidemiološke situacije na prelazu iz 2020. u 2021. godinu, što se direktno odražava na manje promete. Međutim, dobra iskorišćenost proizvodnog kapaciteta, stabilan izvoz i očuvana zaposlenost, ukazuju na optimizam u dugom roku. Ono što treba naglasiti je da mnoge kompanije prijavljuju problem u finansiranju likvidnosti, što iziskuje dodatnu podršku od strane države, posebno za delatnosti koje su pretrpele veće gubitke i koje su pogođene aktuelnim merama „zatvaranja“.

I za kraj, kažite nam nešto o projektu „Stvarano u Srbiji“ koji dobija na značaju i uključuje sve više kompanija.

Sušтина projekta „Stvarano u Srbiji“ je podrška unutrašnjoj komponenti privrede Srbije, odnosno podizanju svesti o značaju domaćih proizvodnih kapaciteta, konkretno domaćih privrednih društava i preduzetnika u oblasti prerađivačke industrije. Kada govorimo o „podizanju svesti“ onda mislimo na građane koji su krajnji potrošači, na državu, s obzirom na to da je

Većina analitičara očekuje da je neizvesnost u pogledu aktuelne epidemiološke situacije kratkog roka, i nadaju se da uticaj virusa COVID-19 na globalna ekonomska kretanja neće biti ključni faktor od druge polovine 2021. godine.

značajno prisutna u privredi kroz infrastrukturna ulaganja, javna preduzeća i druge subjekte, i naravno tu mislimo i na velike kompanije prisutne na tržištu Srbije, koje su zavisne i od lokalnih lanaca snabdevanja. Jačanjem unutrašnje komponente, u pogledu većeg oslanjanja na sopstvene resurse (sirovine, rad, znanje i kapital), privreda Srbije postaje otpornija na eksterne šokove kao i što su ovi prouzrokovani aktuelnom zdravstvenom i ekonomskom krizom.

Sistem markiranja proizvoda „Čuvarkuća“, kao osnovni alat pomenutog projekta, predstavlja potvrdnu domaćeg porekla i kvaliteta proizvoda. Njime se daje potvrda da je privredni subjekat u stanju da proizvede robu odgovarajućih karakteristika, koja je sposobna da kao finalni proizvod zadovolji potrebe krajnjih korisnika, ili da predstavlja pouzdan input u daljoj preradi.

Do sada se preko 500 kompanija prijavilo za učešće u projektu „Stvarano u Srbiji“, a više stotina proizvoda je već dobilo znak „Čuvarkuća“. Napominjemo da ova kampanja nije kratkog roka, da je ona u stvari strateško opredeljenje u pravcu jačanja privrede Srbije i veće integracije u međunarodne trgovinske tokove.